

BOSNA I HERCEGOVINA
MINISTARSTVO VANJSKE
TRGOVINE I EKONOMSKIH
ODNOSA

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
МИНИСТАРСТВО СПОЉНЕ
ТРГОВИНЕ И ЕКОНОМСКИХ
ОДНОСА

BOSNIA AND HERZEGOVINA
MINISTRY OF FOREIGN TRADE
AND ECONOMIC RELATIONS

**IZVJEŠĆE O MEĐUNARODNOJ POMOĆI ZA SEKTOR POLJOPRIVREDE,
PREHRANE I RURALNOG RAZVOJA 2018. U BOSNI I HERCEGOVINI**

Sarajevo, svibanj 2019. godine

Sadržaj

1. Uvod	2
2. Institucionalni okvir sektora poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja u Bosni i Hercegovini	2
3. Opći i specifični ciljevi za poljoprivredu, prehranu i ruralni razvoj u Bosni i Hercegovini	4
3.1. Opći ciljevi.....	4
3.2. Specifični ciljevi	5
3.3. Prioritetna područja i mjere.....	5
4. Planiranje i koordinacija međunarodne pomoći u Bosni i Hercegovini.....	5
4.1. Planiranje i koordinacija međunarodne pomoći u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja.	6
4.1.1. Prethodne informacije	6
4.1.2. Djelovanje Radne skupine u 2018. godini	6
5. Aktivni donatori u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja u Bosni i Hercegovini u 2018. godini.	7
5.1. Europska unija.....	7
5.1.1. IPA II programiranje u 2018. godini	8
5.1.2. IPA 2016 - Akcija za sektor: Konkurentnost i inovacije – Lokalne strategije razvoja.....	9
5.1.3. IPA 2012	9
5.1.4. Pomoć iz Instrumenta tehničke pomoći Europskog povjerenstva - TAIEX	9
5.1.5. Pomoć iz inicijative Europskog povjerenstva „Bolje obuke za sigurniju hranu“ - BTSF	10
5.2. Japan/JICA.....	10
5.3. Kraljevina Švedska.....	10
5.4. Republika Češka/CzDA	11
5.5. Savezna Republika Njemačka/GIZ	11
5.6. Sjedinjene Američke Države/USAID	11
5.7. Svjetska banka.....	12
5.8. Međunarodna organizacija za hranu i poljoprivredu pri Ujedinjenim narodima - FAO	12
5.8.1. FAO Opće povjerenstvo za ribarstvo Mediterana – GFCM	13
5.9. Međunarodni fond za razvoj poljoprivrede – IFAD.....	13
5.10. Razvojni program Ujedinjenih naroda - UNDP	15
5.11. Stalna radna skupina za regionalni ruralni razvoj zemalja jugoistočne Europe (SWG RRD).....	15
6. Preporuke i zapažanja.....	16
6.1. Preporuke Europskog povjerenstva.....	16
6.2. Preporuke sa sastanka informiranja donatora 2018. godine	17
6.3. Zapažanja	17
7. Prilozi.....	19

1. Uvod

Redovno godišnje Izvješće o međunarodnoj pomoći za sektor poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja 2018. u Bosni i Hercegovini (Izvješće) sačinjava se u skladu sa člankom 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), a na temelju prikupljenih podataka, praćenja aktivnosti i razmjene informacija sa donatorima i korisnicima sredstava međunarodne pomoći.

Izvješće sadrži podatke koji omogućavaju zainteresiranim strankama bolji uvid u aktivnosti institucija u Bosni i Hercegovini i aktivnosti međunarodnih donatora i ima namjeru da pomogne u identifikaciji potreba poljoprivrednog sektora u ostvarivanju planiranih sektorskih ciljeva. Također, ono ima za cilj da pomogne potencijalnim donatorima u kreiranju njihovih planova i definiranju prioriteta za potpore i ulaganja u sektor poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja u skladu sa strateškim prioritetima u Bosni i Hercegovini.

Ovo Izvješće je sačinjeno na temelju prikupljenih informacija i u suradnji sa sudionicima u procesu planiranja i koordinacije međunarodne pomoći, te onih koji su dostavili materijale za njegovu izradu.

Struktura Izvješća je koncipirana tako da obuhvaća slijedeća poglavlja: institucionalni okvir sektora, opće i specifične ciljeve razvoja sektora, planiranje i koordinaciju donatorske pomoći u sektoru, pregled strateških dokumenata aktivnih bilateralnih i multilateralnih donatora i njihove aktivnosti, pregled tekućih programa i projekata, zapazanja i preporuke.

2. Institucionalni okvir sektora poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja u Bosni i Hercegovini

U cilju predstavljanja mehanizma i mjerodavnosti za planiranje i koordinaciju međunarodne pomoći u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja u Bosni i Hercegovini, ovo Izvješće opisuje djelokrug rada i organizacijsku strukturu ključnih institucija sektora. Na temelju ustavnog uređenja Bosne i Hercegovine, sve upravne razine vlasti počevši od općinske pa do državne razine imaju određene obveze i odgovornosti za razvoj poljoprivrede i ruralnih oblasti.

Najveći dio dodijeljenih poslova koji se odnose na poljoprivredni sektor na državnoj razini su u mjerodavnosti Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine (Ministarstvo).

Pored aktivnosti koje su vezane za vanjskotrgovinsku politiku i strana ulaganja, međunarodne trgovinske odnose, carinsko-tarifnu politiku Bosne i Hercegovine, ekonomski razvoj, poduzetništvo i zaštitu potrošača, Ministarstvo je odgovorno za obavljanje poslova i zadataka koji se odnose na definiranje politika, osnovnih principa, koordinaciju djelatnosti i usklađivanje planova entitetskih tijela i institucija na međunarodnom planu u području poljoprivrede¹.

Organizacijska jedinica u okviru Ministarstva koja sprovodi aktivnosti u oblasti poljoprivrede je Sektor za poljoprivredu, prehranu, šumarstvo i ruralni razvoj (Sektor poljoprivrede) koji je zadužen za uspostavu okvira za razvoj sektorskih strategija, politika, programa i mjera, te koordinaciju istih u cilju harmoniziranog pristupa razvoja poljoprivrede u cijeloj zemlji.

Pored toga, Sektor poljoprivrede ima značajnu ulogu u planiranju i koordinaciji međunarodne pomoći u oblasti poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja.

Mjerodavnosti u pogledu zdravlja životinja, zdravlja bilja, sigurnosti i kontrole kvalitete hrane na razini Bosne i Hercegovine imaju Ured za veterinarstvo Bosne i Hercegovine, Uprava Bosne i Hercegovine za zaštitu zdravlja bilja i Agencija za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine.

Odgovornost u pogledu koordinacije i harmonizacije sustava plaćanja u Bosni i Hercegovini u svrhu potpore mjerama agrarne politike i postepenog prilagođavanja sustava plaćanja u Bosni i Hercegovini sa sustavom plaćanja Europske unije ima Ured za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, ishrani i

¹ Zakon o ministarstvima i drugim tijelima uprave Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, br. 5/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09 i 103/09)

ruralnom razvoju Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja).

Ured za veterinarstvo Bosne i Hercegovine, Uprava Bosne i Hercegovine za zaštitu zdravlja bilja i Ured za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja su upravne organizacije u okviru Ministarstva i za svoj rad izravno odgovaraju ministru, dok je Agencija za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine samostalna upravna organizacija, koja za svoj rad odgovara Vijeću ministara Bosne i Hercegovine (VM BiH), a sa Ministarstvom surađuje u poslovima vezanim za aspekt sigurnosti hrane.

Na razini Bosne i Hercegovine postoje i druge agencije, instituti i direkcije čija je djelatnost izravno ili neizravno vezana za domen poljoprivrede, a to su: Agencija za nadzor nad tržištem (odgovorna za obavješćivanje o riziku i opasnim proizvodima), Agencija za statistiku (prikupljanje statističkih podataka), Institut za intelektualno vlasništvo (mjerodavan za vođenje upravnog postupka vezanog za prava industrijskog vlasništva, kao što su patenti, zemljopisne oznake i sl.), Institut za akreditaciju (mjerodavan za pripremanje procesa akreditacije laboratorija, tijela za certificiranje i inspeksijskih tijela) i Institut za standardizaciju (zastupa Bosnu i Hercegovinu u europskim i međunarodnim organizacijama za ocjenjivanje usklađenosti do formiranja asocijacije ispitnih laboratorija i asocijacije kalibracijskih laboratorija).

Na razini entiteta, mjerodavnost za oblast poljoprivrede je dodijeljena Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodnog gospodarstva i šumarstva (FMPVŠ), Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva Republike Srpske (MPŠV RS), a u Vladi Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, Odjelu za poljoprivredu, šumarstvo i vodno gospodarstvo.

U Federaciji Bosne i Hercegovine, mjerodavnosti u oblasti poljoprivrede su dodatno podijeljene, tako da u svih 10 kantona imaju uspostavljene institucije/odjele koji su mjerodavni za pitanja poljoprivrede, veterinarstva, šumarstva i vodnog gospodarstva.

Mjerodavnost entitetskih ministarstava u oblasti poljoprivrede se odnosi na kreiranje i realizaciju politika, usvajanje i provedbu zakona koji su donijela mjerodavna tijela entitetskih vlasti, kao i nadzor nad primjenom propisa. Entitetska ministarstva poljoprivrede su mjerodavna i odgovorna za upravljanje prirodnim resursima za razvoj poljoprivrede, prehrambene industrije i pratećih djelatnosti u svim oblastima poljoprivredne proizvodnje, uzgoja stoke, veterinarstva, zaštite bilja, ruralnog razvoja, ribarstva i lova, zaštite i korištenja poljoprivrednog zemljišta, poslove u oblasti vodnog gospodarstva, veterinarske i fitosanitarne zaštite, zaštite javnog zdravlja, upravljanje, zaštitu i korištenje šumskih resursa, rad inspeksijske, savjetodavne i selekcijske službe, politike poticaja, i dr.

Mjerodavnost Odjela za poljoprivredu, šumarstvo i vodno gospodarstvo Vlade Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine vezana je za razvoj i poboljšanje poljoprivredne proizvodnje i uzgoja stoke, zaštitu i korištenje poljoprivrednog zemljišta, veterinarsku i sanitarnu kontrolu zdravlja životinja i javnog zdravlja, primjenu kreditne politike, zaštite i racionalnog korištenja poljoprivrednog zemljišta, pružanje savjetodavnih usluga u poljoprivredi i stočarstvu, obnavljanje šuma, zaštitu od nedozvoljene sječe, održavanje struktura za upravljanje vodama.

Kantoni Federacije Bosne i Hercegovine su federalne jedinice, imaju svoj ustav, skupštinu i vladu koja provodi niz mjerodavnosti (unutarnji poslovi, obrazovanje, korištenje prirodnih resursa, prostorna i stambena politika i kultura), kao i mjerodavnosti koje dijele sa Federacijom (zdravstvo, socijalna zaštita i sudstvo).

U skladu sa člankom III Ustava Bosne i Hercegovine, svaki entitet ima obvezu da pruži svu potrebnu pomoć Vijeću ministara Bosne i Hercegovine kako bi se omogućilo izvršavanje međunarodnih obveza, te u skladu sa člankom 8. Zakona o poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju Bosne i Hercegovine² da podrži razvoj svih neophodnih institucija i drugih tijela kako bi se osiguralo ispunjavanje međunarodnih obveza i trgovinskih standarda u onome što se odnosi na sektor poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja i njihovog usklađivanja i integracije u EU.

² Zakon o poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 50/08)

3. Opći i specifični ciljevi za poljoprivredu, prehranu i ruralni razvoj u Bosni i Hercegovini

U cilju povećanja zainteresiranosti međunarodnih donatora za ulaganje u sektor poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja, u sklopu ovog Izvješća, neophodno je istaći strateško opredjeljenje Bosne i Hercegovine (BiH) i prioritete sektora definirane legislativom i strateškim dokumentima.

Kopenhagenski sporazum, koji propisuje kriterije za članstvo u Europskoj uniji koje zemlje pristupnice, a i BiH moraju ispuniti, uključuje ekonomske kriterije koji kažu da proizvođači moraju biti u stanju nositi se sa pritiscima konkurencije i tržišnih snaga unutar Unije. Ovi zahtjevi su definirani u Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju (SSP), u kome se navodi da je u BiH, na planu poljoprivrede, potrebno izvršiti modernizaciju i restrukturiranje sektora poljoprivrede i prehrambene industrije u BiH, posebno u smislu ispunjavanja EU veterinarskih i fitosanitarnih zahtjeva i približavanja zakona BiH pravilima i standardima Europske unije.

BiH se obvezala da će realizirati Reformsku agendu BiH koju su usvojile Vlade na entitetskoj razini i Vijeće ministara BiH, a koja navodi prioritete mjere čiji je cilj potaći ekonomiju, otvoriti radna mjesta i omogućiti približavanje EU. Institucije EU su blisko surađivale sa BiH u identifikaciji prioriteta mjera tako da su ciljevi tijesno povezani s ciljevima novog pristupa EU o ekonomskom upravljanju na zapadnom Balkanu i u skladu su s programom ekonomskih reformi, kao osnovnim elementom koji treba da potakne sveobuhvatne strukturalne reforme da bi se održala makroekonomska stabilnost i postigao rast i konkurentnost.

Program ekonomskih reformi Bosne i Hercegovine za period 2019-2021. je usklađen sa navedenim dokumentima i daljnje ukazuje na ključne sektorske potrebe i ograničenja, kao što su usklađivanje sustava veterinarskih i fitosanitarnih kontrola sa europskim standardima; osnaživanje administracijskih kapaciteta posebno glede inspekcijских službi i laboratorija; preuzimanje EU regulative i uspostava struktura kojim će se obezbijediti dostizanje potrebne razine standarda kvalitete i sigurnosti hrane za nesmetanu trgovinu poljoprivrednim robama i izvoz svih roba životinjskog i biljnog podrijetla na tržište Europske unije. U narednom razdoblju potrebno je uspostaviti strukturu za korištenje predpristupne pomoći poljoprivrednom sektoru kroz Instrument za predpristupnu pomoć ruralnom razvoju kako bi se mogla povlačiti sredstva EU fondova koja su na raspolaganju za poljoprivredu i razvoj ruralnih područja.

Strategija Europskog povjerenstva za zapadni Balkan, objavljena u celjači 2018. godine, ukazuje na značajan ekonomski potencijal regiona zapadnog Balkana sa višim stopama rasta od EU i njezinog sve zanimljivijeg tržišta za robe i usluge EU koje postepeno postaju dio europskih vrijednosnih lanaca. Razina ekonomske integracije sa Unijom je već veoma visoka, prije svega zbog potpisanog Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Međutim, potrebni su daljnji naponi kako bi se povećala konkurentnost BH ekonomije, riješila nezaposlenost, posebno među mladima i stvorile poslovne mogućnosti ne samo za lokalne aktere. Međutim, uprkos napretku u reformama, i daljnje postoje mnoga strukturalna pitanja, uključujući mnogo toga što treba učiniti kako bi se zakonodavstvo uskladilo sa EU *acquis*-em, uspostavile ili izgradile institucije i osigurali kapaciteti za implementaciju *acquis*-a i primjenu EU pravila i standarda u svim oblastima javne politike.

Kada je u pitanju uloga i odgovornost uključenih institucija u oblasti poljoprivrede na svim razinama, ista je definirana Zakonom o poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju Bosne i Hercegovine. Ovaj Zakon je okvirni i uređuje ciljeve, principe i mehanizme za razvoj politika i strategija, strukturu i mjerodavnosti na svim razinama vlasti, njihove uloge i veze, mehanizme monitoringa i evaluacije, te upravni i inspekcijски nadzor. Također, provedba ovog propisa treba olakšati napredak u pravcu europskih integracija, u smislu koordinacije pripremnih aktivnosti za stvaranje uvjeta i mogućnosti za korištenje prepristupne pomoći.

3.1. Opći ciljevi

Prema članku 4. Zakona o poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju Bosne i Hercegovine, okvirni sektorski ciljevi u BiH su:

- a) aktiviranje neiskorištenih prirodnih i ljudskih resursa, razvoj održivog, konkurentnog i dinamičnog sektora poljoprivrede, šumarstva i ishrane;
- b) povećanje stupnja zadovoljavanja potreba stanovništva vlastitom hranom i zamjena uvoza hrane domaćom proizvodnjom za koju postoje prirodni i drugi uvjeti, te smanjenje vanjsko-trgovinskog deficita poljoprivredno-prehrambenih proizvoda;
- c) osiguranje usklađivanja i integracije sektora u EU i globalno tržište;

- d) poticanje raznolikosti ekonomskih djelatnosti, poboljšanje zaposlenosti, te općih uvjeta za ostvarenje prihoda i poboljšanje kvalitete života u ruralnim područjima;
- e) osiguranje pristupa i raspoloživosti visokokvalitetne, pristupačne i sigurne hrane;
- f) osiguranje racionalne uporabe i zaštite prirodnih resursa i biodiverziteta;
- g) omogućavanje primjerenog životnog standarda i doprinos stabilnosti poljoprivrednog dohotka i prehrambene sigurnosti stanovništva koje se u što većoj mjeri podmiruje domaćim konkurentnim poljoprivrednim proizvodima.

3.2. Specifični ciljevi

Specifični ciljevi za sektor su: stvaranje učinkovitog, održivog i inovativnog poljoprivredno-prehrambenog sektora koji je konkurentan na tržištu EU, nudi zapošljavanje, socijalno uključivanje i bolji životni standard za poljoprivrednike i ruralno stanovništvo kao i nadogradnja institucionalnog sustava i usklađivanje s pravnom stečevinom EU-a u sektoru i pod-sektorima koji su izravno povezani s izvoznim zahtjevima EU-a (sigurnost hrane, veterinarski i fitosanitarni standardi).

3.3. Prioritetna područja i mjere

Kako bi se realizirali prethodno navedeni opći i specifični ciljevi, izvedeni iz ranije usvojenih strateških dokumenata, aktivnosti institucija i donatora je potrebno fokusirati na šest strateških ciljeva iz Strateškog plana ruralnog razvoja Bosne i Hercegovine (2018-2021), okvirni dokument (SPRR), osiguravajući pri tome njihovu međusobnu komplementarnost i konzistentnost, i to:

- I. Osiguranje stabilnosti dohotka i izjednačavanje uvjeta poslovanja sa okruženjem;
- II. Jačanje konkurentnosti poljoprivrede, šumarstva i ruralnih područja kroz povećanje razine investicija i unapređenje prijenosa znanja i promoviranje inovacija;
- III. Unapređenje tržišnosti poljoprivredno-prehrambenih proizvoda kroz povećanje dodane vrijednosti, poboljšanje standarda kvalitete i sigurnosti i jačanje veza unutar lanaca vrijednosti;
- IV. Održivo upravljanje prirodnim resursima i prilagodba klimatskim promjenama;
- V. Poboljšanje kvalitete života u ruralnim područjima kroz ostvarivanje novih izvora prihoda i unapređenje fizičke infrastrukture, društvene uključenosti i dostupnosti javnih usluga;
- VI. Unapređenje institucionalnih sustava i kapaciteta i harmonizacija pravnog okvira, iz oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja, na svim razinama vlasti u skladu s ustavnim mjerodavnostima, u pravcu postepenog približavanja zajedničkoj poljoprivrednoj politici EU.

4. Planiranje i koordinacija međunarodne pomoći u Bosni i Hercegovini

Institucionalna odgovornost koordinacije donatora na razini BiH je podijeljena između Ministarstva financija i trezora Bosne i Hercegovine (MFiT) za sve donatore i međunarodne financijske institucije i Direkcije za europske integracije (DEI) za donatore iz EU. Konzultacije sa donatorima se odvijaju i na ostalim razinama vlasti.

Koordinaciju međunarodne pomoći u BiH vrši MFiT odnosno Sektor za koordinaciju međunarodne ekonomske pomoći. Planirano je da MFiT, posredstvom Sektora za financiranje programa i projekata pomoći EU, odnosno Središnje jedinice za financiranje i ugovaranje programa i projekata pomoći EU, obavlja poslove vezane za financiranje, ugovaranje nabave, plaćanje, nadzor i kontrolu provedbe svih programa i projekata pomoći EU u BiH, pa i onih iz oblasti poljoprivrede. Također, MFiT administrira bazu podataka o programima i projektima međunarodne pomoći i Programa javnih investicija koje su dostupne na internet stranici MFiT.

MFiT redovno organizira sastanke Foruma za koordinaciju donatora i objavljuje godišnja izvješća o donatorstvu (Donor mapping report - Pregled aktivnosti donatora), koja prikazuju donatore koji su aktivni u Bosni i Hercegovini, te utvrđuju njihov doprinos po sektorima.

DEI, odnosno Ured državnog IPA koordinatora (DIPAK), kao stalno tijelo Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, glavni je operativni partner Europskom povjerenstvu u procesu stabilizacije i pridruživanja, koordinator je u BiH po pitanjima koja se odnose na politike i strategiju europskih integracija, usklađivanje

zakona i koordinaciju pomoći u svim oblastima, pa i u oblasti poljoprivrede, kroz aktivnosti organizacijske jedinice Sektora za koordinaciju pomoći EU.

Značajnu ulogu u planiranju i koordinaciji međunarodne pomoći, naročito u oblasti izgradnje institucionalnih kapaciteta, ima i Ured koordinatora za reformu javne uprave Bosne i Hercegovine.

4.1. Planiranje i koordinacija međunarodne pomoći u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja

4.1.1. Prethodne informacije

Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH osigurava planiranje i koordinaciju međunarodne pomoći na razini BiH što podrazumijeva, s jedne strane, koordinaciju interesa relevantnih aktera unutar zemlje i s druge strane, koordinaciju aktivnosti donatora u ovom sektoru. Dodatno, jedan od kriterija Sektorskog pristupa u okviru IPA II upravo zahtjeva postojanje sektorske strukture za koordinaciju donatora i izrade godišnjeg Izvješća o donatorskoj pomoći za dani sektor.

S tim u vezi, 2008. godine je, u cilju realizacije mjere 1.8. Prvog prioritarnog područja Operativnog programa Bosne i Hercegovine za poljoprivredu, prehranu i ruralni razvoj u BiH (2008-2011), formirana Radna skupina za planiranje i koordinaciju međunarodne pomoći u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja (Radna skupina).

Radna skupina se rukovodi preporukama iz godišnjeg Izvješća o napretku Bosne i Hercegovine kojeg priprema Europsko povjerenstvo (EP), ključnim principima iz Pariške deklaracije o djelotvornoj pomoći³, koju je Bosna i Hercegovina potvrdila 2010. godine, strateškim dokumentima Bosne i Hercegovine i principima širokog sektorskog pristupa koji se primjenjuje kod programiranja u okviru EP Instrumenta za pretprijetnu pomoć (IPA II).

Formalizirana 2012. godine, kada su Odlukom ministra, utvrđeni njen sastav, prava i obveze članova. Radnu skupinu čine predstavnici entitetskih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu, šumarstvo i vodno gospodarstvo Vlade Brčko Distrikta BiH, Ministarstva financija i trezora BiH, Agencije za sigurnost hrane BiH, Uprave BiH za zaštitu zdravlja bilja, Ureda za veterinarstvo BiH, Ureda za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja, Direkcije za europske integracije i Agencije za unapređenje stranih investicija BiH, te predstavnici zadružnih saveza Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine - u ulozi nevladinih organizacija.

Radna skupina ima zadatak da sistematski prati programiranje i realizaciju pomoći, prikuplja zapažanja o svim relevantnim partnerima, ažurira baze podataka o međunarodnoj pomoći i planira održavanje donatorskih sastanaka. Predstavnici institucija imaju značajnu ulogu u programiranju i implementaciji projekata i programa međunarodne pomoći. Kroz aktivno sudjelovanje u radu upravnih odbora projekata imaju i upravljačku ulogu.

Članovi Radne skupine sudjeluju u ažuriranju podataka o međunarodnoj pomoći u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja, a u svrhu pripreme godišnjeg Izvješća o međunarodnoj pomoći za sektor poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja u BiH. Prethodno Izvješće o međunarodnoj pomoći za sektor poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja u BiH za 2017. godinu je razmotren i usvojen na 152. sjednici Vijeća ministara Bosne i Hercegovine održanoj 29. kolovoza 2018. godine.

Članovi Radne skupine, također, međusobno razmjenjuju informacije u oblasti poljoprivrede, ruralnog razvoja, sigurnosti hrane veterinarske i fitosanitarne oblasti u cilju što boljeg upravljanja projektima, te radi izbjegavanja njihovog preklapanja i dupliranja.

4.1.2. Djelovanje Radne skupine u 2018. godini

U svibnju 2018. godine Ministarstvo je bilo organizator jedanaestog po redu, godišnjeg sastanka informiranja donatora za sektor poljoprivrede, prehrane, i ruralnog razvoja u BiH. Sastanku su, uz predstavnike mjerodavnih

3 (1) Vlasništvo, (2) Uklapanje, (3) Usklađivanje, (4) Upravljanje usmjereno ka rezultatima i (5) Međusobna odgovornost

institucija iz BiH, prisustvovali najznačajniji donatori u ovom sektoru u BiH i to: Europska unija, Švedska, Češka, Njemačka, Italija, Turska i specijalizirana organizacija pri Ujedinjenim narodima: UNDP. Isto tako, Bosna i Hercegovina, za ostvarivanje svojih strateških ciljeva, koristi sredstava međunarodnih financijskih institucija kao što su IFAD i Svjetska banka, čiji su predstavnici, također, članovi foruma donatora u sektoru poljoprivrede.

Temeljem zaključaka sa ovog sastanka prioriteta djelovanja za donatore bi i ubuduće trebalo da budu usklađeni sa prioritetima Bosne i Hercegovine i međusobno usklađeni, a kroz takav angažman će se pomoći Bosni i Hercegovini u provedbi reformi i ispunjavanju uvjeta za članstvo u EU u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja. To se posebno odnosi na potporu implementaciji aktivnosti koje proizlaze iz prioriteta, odnosno strateških ciljeva iz Strateškog plana ruralnog razvoja Bosne i Hercegovine (2018-2021) - okvirni dokument.

S tim u vezi, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine je, kao Koordinirajuća institucija (KI), uz vođstvo DIPAK Ureda, koordiniralo proces izrade dokumenata vezanih za korištenje sredstava pretprijetne pomoći IPA II. Početkom 2018. godine za Sektor: Poljoprivreda i ruralni razvoj⁴, u suradnji sa relevantnim institucijama, pripremljeni su: Sektorski planski dokument 2018-2020 i Akcijski dokument za program u vrijednosti od 30 MEUR pod nazivom „EU Potpora u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja, sigurnosti hrane, veterinarskih i fitosanitarnih standarda“.

Bez obzira na to što Bosna i Hercegovina u 2018. godini nije mogla koristiti sredstva iz IPA II, ipak joj je bila na raspolaganju Tehnička pomoć Europskog povjerenstva i instrument za razmjenu informacija (Technical Assistance and Information Exchange – TAIEX) koja je dostupna u okviru Generalnog direktorata Evropske komisije za susjedsku politiku i pregovore o proširenju (DG NEAR).

Predstavnici institucija Bosne i Hercegovine mjerodavnih za poglavlja 11,12 i 13 *acquis*-a, su tijekom 2018. godine, sudjelovali u pet ekspertskih misija, petnaest radionica i tri studijske posjete zemljama Europske unije (Prilog 1). Preporuke eksperata nastale nakon ovih događaja formulisane su u kontekstu prioriteta aktivnosti u procesu usklađivanja BH zakonodavstva sa zakonodavstvom EU u navedenim poglavljima.

5. Aktivni donatori u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja u Bosni i Hercegovini u 2018. godini

Najznačajniji donatori u ovom sektoru u BiH su Europska unija, Češka, Nizozemska, Italija, Japan, Njemačka, Poljska, Sjedinjene Američke Države, Švedska, Švicarska i specijalizirane organizacije pri Ujedinjenim narodima: UNDP i FAO. Mnoge države članice EU pružaju ciljanu – bilateralnu pomoć odabranim sektorima. Međunarodne financijske institucije kao što su IFAD i Svjetska banka (sa članicama) - daju kredite za razvoj poljoprivrede Bosne i Hercegovine.

U nastavku se nalaze osnovni podaci o strateškim razvojnim dokumentima donatora i njihovim aktivnostima tijekom 2018. godine.

5.1. Europska unija

U drugoj polovini 2018. godine, Europsko povjerenstvo je usvojilo Indikativni strateški dokument (ISP) za BiH za Instrument pred-prijetne pomoći II (IPA II). Pored ostalih, i Sektor: Poljoprivreda i ruralni razvoj, uvršten je pod ISP što je značilo da je otvorena mogućnost za korištenje ovih sredstava. Budući da je u veljači 2018. godine usvojen cjelodržavni strateški dokument - Strateški plan ruralnog razvoja Bosne i Hercegovine za razdoblje (2018-2021) - okvirni dokument, stvoreni su uvjeti za programiranje u okviru ovog instrumenta pomoći u cilju jačanja konkurentnosti ovog Sektora.

ISP za Bosnu i Hercegovinu 2014-2020. navodi da će EU podržati provedbu SSP-a kroz razvoj učinkovitog, održivog i inovativnog poljoprivredno-prehrambenog sektora, koji je konkurentan na tržištu EU i nudi zapošljavanje, socijalno uključivanje i kvalitetu života seoskog stanovništva. Stoga je u fokusu ove pomoći

⁴ U skladu sa IPA II klasifikacijom sektora

modernizacija poljoprivredno-prehrambenog sektora u BiH kao sredstva za jačanje ruralne ekonomije i osiguranje bolje kvalitete života ruralnog stanovništva.

Modernizacija poljoprivredno-prehrambenog sektora planira se postići kroz dva stuba, odnosno dva prioriteta područja: kroz mjere potpore konkurentnosti (u skladu sa naprijed navedenim strateškim ciljevima I, II, IV i V SPRR) i kroz usklađivanje s pravnom stečevinom i izgradnju kapaciteta ključnih sektorskih potsektorskih područja za implementaciju mjera sektorske politike.

Ovo je složen sektor koji se sastoji od različitih pod-sektora (poljoprivreda, ruralni razvoj, sigurnost hrane, veterinarstvo, fitosanitarna oblast i akvakultura) kao i mnogo uključenih i zainteresiranih stranaka. Oba entiteta (Federacija Bosne i Hercegovine, Republika Srpska), kao i Distrikt Brčko, imaju svoje strateške dokumente, koji jasno definiraju strateške ciljeve u poljoprivredi, a koji su bili osnova za izradu cjelovitog dokumenta - SPRR.

5.1.1. IPA II programiranje u 2018. godini

Tijekom procesa programiranja u okviru IPA II za Sektor: Poljoprivreda i ruralni razvoj, pripremljen je Akcijski dokument - AD 2018 čiji je opći cilj: Modernizacija poljoprivredno-prehrambenog sektora i jačanje ruralne ekonomije u BiH. Postavljena su i dva specifična cilja:

1. Povećati konkurentnost poljoprivredne proizvodnje i radnih mjesta i usluga u ruralnim područjima i ojačati kapacitete institucija mjerodavnih za sektor poljoprivrede i ruralnog razvoja u cilju ispunjavanja obveza koje proizlaze iz procesa integracije u EU, i
2. Podržati usklađivanje *acquis*-a i implementaciju mjera politike u oblastima sigurnosti hrane, veterinarskih i fitosanitarnih standarda.

Iznos koji je EP namijenilo za ovu Akciju (AD, program) pod nazivom „EU Potpora u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja, sigurnosti hrane, veterinarskih i fitosanitarnih standarda“ je 30 milijuna EUR-a i ovaj iznos će biti distribuiran u razdoblju od 4 godine.

Nakon što je krajem 2017. godine postalo veoma izvjesno da će SPRR biti usvojen, započelo se sa aktivnostima u vezi programiranja pomoći u okviru IPA II. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH je prepoznato kao Sektorska koordinacijska institucija (SKI) za izradu Sektorskog planskog dokumenta (SPD) i Akcijskog dokumenta (AD) u skladu sa Okvirnim sporazumom između Bosne i Hercegovine i Europskog povjerenstva o aranžmanima za provedbu finansijske pomoći unije Bosni i Hercegovini u okviru instrumenta prepristupne pomoći (IPA II)⁵.

U studenom 2017. počela je priprema SPD-a 2018-2020. i uspostava Sektorske radne skupine⁶ (SRG) koja broji 25 članova i 17 zamjenskih članova, predstavnika institucija BiH - državnih, entitetskih i Brčko Distrikta, kao i predstavnika kantonalnih tijela uprave, koji su aktivno sudjelovali u izradi i razvoju SPD-a.

Cjelokupni proces je bio pod vođstvom Ureda državnog IPA koordinatora (DIPAK Ured) te je, pored svih izazova u procesu programiranja, AD-a: „EU Potpora u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja, sigurnosti hrane, veterinarskih i fitosanitarnih standarda“, u okviru godišnjeg IPA 2018 programa za cijelu Bosnu i

⁵ „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj 6/15 – Međunarodni ugovori

⁶ Sastav Sektorske radne skupine je kako slijedi

1. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine - SKI;
2. Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodnog gospodarstva i šumarstva;
3. Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva Republike Srpske;
4. Vlada Brčko Distrikta BiH - Odjel za poljoprivredu, šumarstvo i vodnog gospodarstva;
5. Agencija za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine;
6. Uprava Bosne i Hercegovine za zaštitu zdravlja bilja;
7. Ured za veterinarstvo Bosne i Hercegovine;
8. Ured za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju Bosne i Hercegovine;
9. Ministarstvo poljoprivrede, vodnog gospodarstva i šumarstva - Tuzlanski kanton;
10. Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva - Zeničko-dobojski kanton;
11. Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva - Hercegovinačko-neretvanski kanton;
12. Ministarstvo gospodarstva - Zapadnohercegovački kanton;
13. Ministarstvo gospodarstva - Kanton Sarajevo;
14. Vlada Kantona 10

Hercegovinu dostavljen Vijeću ministara Bosne i Hercegovine na razmatranje i usvajanje i konačno Europskom povjerenstvu na daljnji postupak.

Konzultacije sa civilnim društvom organizirane su putem e-platforme kojom upravlja DIPAK Ured.

5.1.2. IPA 2016 - Akcija za sektor: Konkurentnost i inovacije – Lokalne strategije razvoja

Početak travnja 2018. godine formalno je započela implementacija projekta pod nazivom: Konkurentnost i inovacije – Lokalne strategije razvoja ili EU za biznis (EU4Business) iz programa IPA 2016 koji podržava konkurentnost privatnog sektora putem potpore izvozno orijentiranim malim i srednjim poduzećima (MSP), a koja su jednim dijelom vezana za poljoprivredu i u čijem su fokusi inovacije.

Ukupna vrijednost projekta iznosi 16,1 milijuna EUR-a, a od toga će 4,4 milijuna EUR-a izravne pomoći biti usmjereno za sektore poljoprivrede, prehrane, te razvoj ruralnih područja. Blizu 3 milijuna EUR-a bit će iskorišteno za potporu investicijama u vidu nepovratnih sredstava, i to kroz tri mjere potpore: (i) potpora investicijama u poljoprivredna gazdinstva, namijenjena poljoprivrednim gazdinstvima, zadrugama i malim i srednjim poduzećima aktivnim u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji; (ii) potpora investicijama u prerađivačke kapacitete i marketing prehrambenih proizvoda, namijenjena zadrugama i malim i srednjim poduzećima aktivnim u preradi i proizvodnji prehrambenih proizvoda; (iii) potpora investicijama za provedbu lokalnih razvojnih strategija sa fokusom na diverzifikaciju ruralne ekonomije, namijenjena lokalnim upravama i lokalnim akcijskim skupinama i njihovim partnerima.

Također, projekt će aktivno podržavati i unapređenje poslovnog okruženja, tako što će pružiti tehničku pomoć vlastima u BiH u izradi, upravljanju i praćenju poticajnih mjera za privatni sektor, te obezbijediti nepovratna sredstva malim i srednjim poduzećima, s ciljem jačanja njihovog poslovanja, bolje međusektorske suradnje, te stimulacije poduzetničkih inicijativa, što će izravno utjecati na provedbu prioriteta iz Strateškog plana ruralnog razvoja Bosne i Hercegovine (2018-2021) – okvirni dokument.

Projekt implementiraju međunarodne agencije: Njemačka agencija za razvoj (*Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit - GIZ*), Razvojni program Ujedinjenih naroda (*United Nation Development Programme - UNDP*) i Međunarodna organizacija rada (*International Labour Organisation - ILO*).

Početak 2019. godine bit će objavljen prvi javni poziv za implementaciju ovih sredstava namijenjenih za poljoprivredu, prehranu i razvoj ruralnih područja.

5.1.3. IPA 2012

Tehnička pomoć u oblasti upravljanja nusproizvodima životinjskog podrijetla i životinjskim otpadom u BiH, koja je koštala 1,67 milijuna EUR-a, finalizirana je polovinom 2018. godine. U sklopu nje je tijekom dvije godine sačinjen Nacrt strategije o upravljanju nusproizvodima životinjskog podrijetla koji bi bio spreman za usvajanje od stranke mjerodavnih tijela BiH s definiranim naknadnim aktivnostima za provedbu strategije (Akcijski plan). Također, izrađena je Studija izvedivosti koja procjenjuje tehnološke opcije i predlaže najbolja rješenja za opciju(e) tretmana/odlaganja/uništavanja štetnog životinjskog otpada i za odgovarajući(e) objekt(e) na određenoj lokaciji(lokalijama). Studija izvedivosti bi trebala uzeti u obzir sve dostupne tehnologije koje bi mogle biti realne i primjenjive u BiH.

Europsko povjerenstvo je nastavilo pružati tehničku pomoć u koordinaciji programa kontrole i iskorjenjivanja bolesti životinja u BiH - Faza III.

5.1.4. Pomoć iz Instrumenta tehničke pomoći Europskog povjerenstva - TAIEX

Tehnička pomoć Europskog povjerenstva i instrument za razmjenu informacija (*Technical Assistance and Information Exchange - TAIEX*) je tehnička pomoć koja je dostupna u okviru Generalnog direktorata za susjedstvo i pregovaranje proširenja u okviru Europskog povjerenstva (DG NEAR). Cilj TAIEX-a je da zemljama novim članicama EU, zemljama u procesu pristupanja, zemljama kandidatima i zemljama zapadnog Balkana pruži kratkoročnu tehničku pomoć u skladu sa općim ciljevima politika Europskog povjerenstva, u polju približavanja, transpozicije i uvođenja EU legislative.

Kao što je naprijed navedeno, iako Bosna i Hercegovina u 2018. godini nije mogla koristiti sredstva iz IPA II, predstavnici institucija Bosne i Hercegovine mjerodavnih za poglavlja 11,12 i 13 *acquis*-a, su tijekom 2018. godine, koristili ove potpore kroz pet ekspertskih misija, sudjelovali na petnaest radionica i uzeli sudjelovanje u tri studijske posjete zemljama Europske unije.

Korisnici ovog instrumenta su predstavnici Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva Republike Srpske i Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodnog gospodarstva i šumarstva, Odjela za poljoprivredu Vlade Brčko Distrikta BiH, Agencije za sigurnost hrane BiH, Uprave BiH za zaštitu zdravlja bilja, Ureda za veterinarstvo BiH i predstavnici drugih institucija i organizacija čiji je rad neposredno vezan za oblast poljoprivrede, prehrane, šumarstva i ruralnog razvoja (veterinarski inspektori, laboratorijsko osoblje itd.). Svi događaji su organizirani od strane korisnika i u suradnji sa TAIEX uredom iz Brisela (Prilog 1).

5.1.5. Pomoć iz inicijative Europskog povjerenstva „Bolje obuke za sigurniju hranu“ - BTSF

Isto tako, Bosna i Hercegovina je, uz druge države, korisnik inicijative (projekta) EP: Bolje obuke za sigurniju hranu (*Better Training for Safer Food* - BTSF) koja ima za cilj organizaciju i razvoj strategije obuke u EU u cilju:

- 1) Obezbeđivanja i održavanja visoke razine zaštite potrošača i zdravlja životinja, dobrobiti životinja i zdravlja bilja;
- 2) Promoviranje harmoniziranog pristupa funkcioniranju sustava EU i nacionalnih kontrola;
- 3) Stvaranje ravnopravne razine za sve prehrambene kompanije;
- 4) Unapređenje trgovine sigurnom hranom;
- 5) Osiguranje pravedne trgovine sa trećim zemljama, a posebno sa zemljama u razvoju.

BTSF događaji u kojima su sudjelovali predstavnici Agencije za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine, Uprave BiH za zaštitu zdravlja bilja i Ureda za veterinarstvo BiH prikazani su u Prilogu 2.

5.2. Japan/JICA

Japan pruža Bosni i Hercegovini pomoć koja za cilj ima promociju etničkog pomirenja i ekonomske stabilizacije, što predstavlja osnovu za jačanje mira u Bosni i Hercegovini. Prioritetni sektori japanske razvojne pomoći su: (1) Promocija tržišne ekonomije (2) Okoliš i (3) Doprinos miru.

Projekt za izgradnju povjerenja kroz ruralni razvoj (2014-2022), kojeg financira Vlada Japana, sastoji se od manjih projekata usmjerenih na razvoj poljoprivredne proizvodnje i preradu poljoprivrednih proizvoda. Implementira se na području Srebrenice, Bratunca i Rogatice uz potporu Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva Republike Srpske u razdoblju 2014-2022, te ima za cilj da se poljoprivrednim proizvođačima i porodičnim gazdinstvima u ciljanim općinama pomogne, da uz pomoć vlastitih resursa i u okviru poljoprivrednih poslova kojim se bave ostvare što je moguće veće prihode.

5.3. Kraljevina Švedska

Regionalni strateški princip je primijenjen kod kreiranja strateškog dokumenta Kraljevine Švedske. Ovaj dokument, pod nazivom „*Results strategy for Sweden's reform cooperation with Eastern Europe, the Western Balkans and Turkey for the period 2014–2020*“ fokusira se na tri rezultata:

1. Poboljšanje ekonomske integracije sa EU i razvoj tržišne ekonomije,
2. Jačanje demokracije, veće poštivanje ljudskih prava i razvijanje vladavine prava,
3. Poboljšanje kvalitete okoliša, smanjenje utjecaja klimatskih promjena i poboljšanje otpornosti na klimatske promjene.

U tijeku 2018. godine nastavljene su aktivnosti na suzbijanju bruceloze. U sklopu monitoringa bruceloze goveda pretraženo je 119.009 goveda, te je uporedo izvršena provjera da li se navedena goveda nalaze u državnoj bazi podataka. Nadalje, u 2018. godini započeta je implementacija projekta „Jačanje izvoznog potencijala i poboljšanje konkurentnosti poljoprivrednih proizvođača u BiH“ koji financira SIDA, u cilju nastavka cijepljenja malih preživača protiv bruceloze. U tijeku 2018. godine cijepljeno je ukupno 322.955 malih preživača, a aktivnosti će se nastaviti i u 2019. godini.

U suradnji sa USAID i u 2018. godini nastavljena je implementacija USAID/Sweden FARMA II projekta kojeg sufinancira Kraljevina Švedska.

5.4. Republika Češka/CzDA

U fokusu „Strategije razvojne suradnje Republike Češke 2018-2030“, je ispunjavanje odabranih tematskih prioriteta u razvojnoj i humanitarnoj oblasti koji odgovaraju ključnim UN ciljevima održivog razvoja (*Sustainable Development Goals* - SDGs). Bosna i Hercegovina je prioritetni partner razvojne pomoći Republike Češke u razdoblju 2018-2023.

Jedan od odabranih tematskih prioriteta za financiranje je poljoprivreda i ruralni razvoj, gdje će Češka razvojna pomoć doprinijeti eliminaciji gladi, poboljšanju ishrane i potpori ruralnom razvoju, s naglaskom na izgradnju održive, ekološki prihvatljive i profitabilne poljoprivredne proizvodnje. Istodobno, ova pomoć će doprinijeti zaštiti biološke raznolikosti i ekosustava, posebno obnove tla i šuma, te sprečavanju degradacije tla i dezertifikacije.

U 2018. godini nastavljeno je sa implementacijom projekta „Unapređenje sustava sigurnosti hrane u Bosni i Hercegovini u okviru razvojne suradnje između Republike Češke i Bosne i Hercegovine“. Korisnici su Agencija za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine, Ured za veterinarstvo Bosne i Hercegovine, Uprava Bosne i Hercegovine za zaštitu zdravlja bilja, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva Republike Srpske, Ministarstvo poljoprivrede, vodnog gospodarstva i šumarstva Federacije Bosne i Hercegovine, Vlada Brčko Distrikta BiH – Odjel za poljoprivredu, vodno gospodarstvo i šumarstvo, Federalna uprava za inspeksijske poslove Federacije Bosne i Hercegovine, Republička uprava za inspeksijske poslove Republike Srpske, Inspektorat Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine. Pružatelj tehničke pomoći u okviru Češke razvojne pomoći je *Središnji institut za nadzor i kontrolu u poljoprivredi*, Brno i *Državni veterinarski institut*, Prag.

U 2018. godini Republika Češka je također financirala i slijedeće projekte u BiH vezane za poljoprivredu i ruralni razvoj, te sigurnost hrane i to: (1). Povećanje kvalitete i kvantiteta mlijeka u Brčko Distriktu, (2). Povećanje prihoda ugroženih porodica putem intenzivne hortikulture na području općine Tešanj i (3). Potpora tradicionalnoj proizvodnji Livanjskog sira.

Tijekom 2018. godine nastavljena je suradnja između Češke razvojne agencije i Uprave BiH za zaštitu zdravlja na projektu „Institucionalna potpora kontroli i certificiranju sadnog materijala“.

Isto tako, tijekom 2018. godine nastavljeno je sa potporom na lokalnoj razini i to za pet projekata u iznosu od 120.000 KM. Mali lokalni projekti se realiziraju u sklopu prioritarnih sektora Češke razvojne suradnje u Bosni i Hercegovini, a to su ekonomski rast, sa fokusom na obnovljive izvore energije, održivo upravljanje prirodnim resursima i dobra učinkovita javna uprava.

5.5. Savezna Republika Njemačka/GIZ

Razvoj funkcionalne tržišne ekonomije u BiH je prioritet Njemačke kao i pomoć pri usklađivanju pravnog sustava sa EU *acquis*. Tijekom 2018. godine, oblast poljoprivrede je zastupljena u strukturi „Programa za lokalnu samoupravu i ekonomski razvoj“ (EU ProLocal program) kojeg uz, sredstva Europske unije i Vlade Savezne Republike Njemačke, implementira razvojna agencija GIZ (*Die Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit*). EU ProLocal ima za cilj da doprinese dinamičnijem ekonomskom i socijalnom razvoju u Bosni i Hercegovini jačanjem konkurentnosti malih i srednjih poduzeća. Fokus Programa su mala i srednja poduzeća iz 4 ključna ekonomska sektora u BiH (drvno-prerađivački, metalo-prerađivački, agrobiznis i turizam) u 20 odabranih partnerskih općina.

Važno je napomenuti da GIZ surađuje sa drugim međunarodnim razvojnim agencijama i organizacijama kroz zajedničku implementaciju i financiranje projekata u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja.

5.6. Sjedinjene Američke Države/USAID

Sjedinjene Američke Države/USAID imaju strateški dokument: USAID/ Razvojna strategija za Bosnu i Hercegovinu 2012-2016 (*USAID/Bosnia and Herzegovina Country Development Cooperation Strategy 2012-2016*) čije je trajanje produženo do studenog 2018. godine. Aktivnosti koje USAID provodi u okviru svojih projekata, bazirane su na razvojnim ciljevima ove strategije, i u prvom redu su usmjerene na ekonomski razvoj u cilju jačanja konkurentnosti BiH tržišne ekonomije, te osiguranja boljih ekonomskih mogućnosti za sve građane.

Na temelju iskustava iz projekta FARMA, kojeg su financirale vlade Amerike, Švedske i Češke (USA/USAID, Švedska/SIDA, Češka/CzDA), u 2016. godini započela je implementacija projekta pod nazivom USAID/Sweden FARMA II koji predstavlja potvrdu vizije USAID-a i Vlade Kraljevine Švedske, da domaći potrošači mogu i trebaju imati povjerenja u prehrambene i poljoprivredne proizvode domaće proizvodnje, a koje je također moguće izvoziti i na tržišta Europske unije.

U trećoj godini realizacije ovog projekta nastavljeno je pružanje tehničke pomoći i obuke kroz program prilagođen potrebama svojih korisnika, sa ciljem unapređenja konkurentnosti prehrambenih i poljoprivrednih proizvoda, kroz proširivanje ekološki održive proizvodnje i prerade, te povećanjem proizvodnje prehrambenih proizvoda višeg stupnja prerade. Ostvarivanje uspjeha na ovim poljima djelovanja će doprinijeti sveobuhvatnom ekonomskom rastu u sektoru poljoprivrede, te smanjenju siromaštva u ruralnim područjima.

Ovdje je značajno naglasiti da je, cjelodržavni dokument pod nazivom „Strateški plan ruralnog razvoja Bosne i Hercegovine 2018-2021 – okvirni dokument“, koji je usvojen početkom 2018. godine, pripremljen uz potporu USAID/Sweden FARMA II projekta. Kako je naprijed navedeno, ovaj dokument ima ključnu ulogu kod programiranja za sredstva iz EU Instrumenta za predpristupnu pomoć (IPA II).

U projekt USAID/Sweden FARMA II uključen je i program dodjele bespovratnih finansijskih sredstava – grantova neprofitnim, profitnim, istraživačkim i akademskim organizacijama u cilju pružanja potpore inovativnim idejama, te novim tehnologijama, analizama, konferencijama, radionicama, publikacijama, istraživanjima, studijskim putovanjima, obukama i seminarima. Svi dodijeljeni grantovi treba da izravno i u značajnoj mjeri doprinesu povećanju konkurentnosti poljoprivredno-prehrambenog sektora, pojedinačnih podsektora, klastera ili lanaca vrijednosti, za razliku od stvaranja finansijske koristi samo za jednog primatelja granta.

Isto tako, od 2015. godine USAID financira i implementira projekt: „Partnerstvo za razvoj agrobiznisa“ koji pomaže u otvaranju radnih mjesta i povećanju prihoda kućanstava u ciljanim ruralnim regijama u BiH, podržavajući razvoj i širenje proizvodnje i prodaje kornišona, povrća i bobičastog voća za male poljoprivrednike.

5.7. Svjetska banka

Strategija partnerstva za Bosnu i Hercegovinu za razdoblje 2016-2020 (*International Development Association and International Finance Corporation Country Partnership Strategy for Bosnia and Herzegovina for the Period 2016–2020*) daje osnove za analizu, savjete i financiranje radi ubrzanja provedbe reformi dizajniranih za obnovu ekonomskog rasta. U cilju pripreme ove strategije, izvršena je sistematska dijagnostička analiza koja je izvršena radi definiranja izazova sa kojima se BiH suočava na putu ka rastu i prosperitetu, te kako bi se identificirala moguća rješenja.

Osnovni zaključak je da BiH može postići održivi rast koji će biti od koristi za široke društvene skupine samo ukoliko se poduzmu odlučni koraci na uređenju javnog sektora kako bi se dala šansa rastu i iskoristio potencijal privatnog sektora. Kroz strateški okvir, Grupacija Svjetske banke će podržati reforme u tri oblasti:

- 1) Povećanje efikasnosti i efektivnost javnog sektora
- 2) Stvaranje uvjeta za ubrzani razvoj privatnog sektora
- 3) Izgradnja otpornosti na prirodne katastrofe.

U implementaciji je „Projekt razvoja navodnjavanja“ (IDP) čiji je razvojni cilj poboljšanje performansi sustava za navodnjavanje i potpora institucijama koje podržavaju poljoprivredne proizvođače u projektnim područjima. Projekt je tijekom 2018. godine podržavao bolje planiranje i upravljanje vodnim resursima, te održivo korištenje vodnih resursa za navodnjavanje i odvodnjavanje kao i ublažavanje utjecaja suša i poplava. Sredstvima iz ovog kredita se priprema i strategija za prilagodbu klimatskim promjenama.

Projekt implementiraju mjerodavne institucije na razini entiteta, putem jedinica za implementaciju projekata (PCU i APCU).

5.8. Međunarodna organizacija za hranu i poljoprivredu pri Ujedinjenim narodima - FAO

Kao organizacija u okviru UN-a, Međunarodna organizacija za hranu i poljoprivredu - FAO (*Food and Agriculture Organisation of the United Nation - FAO*). FAO strateški pristup se bazira na Milenijumskim razvojnim ciljevima (SDG), zatim na Okvirnom programu za razdoblje 2010-2019, te na FAO programskom okviru za BiH 2018-2021 (*Country programming framework for Bosnia and Herzegovina - CPF*).

Dva strateška cilja ovoga okvira su:

1. jačanje konkurentnosti malih porodičnih poljoprivrednih gazdinstava, lanaca vrijednosti i razvoj ruralnih životnih uvjeta za žene i muškarce kroz poboljšanu sigurnost hrane, fitosanitarne, veterinarske i institucionalne sustave; i
2. održivo upravljanje prirodnim resursima i prilagodba i ublažavanje klimatskih promjena.

U skladu sa navedenim ciljevima, eksperti FAO sudjeluju u realizaciji projekata iz sredstava FAO TCP instrumenta (*Technical Cooperation Programme*) ili iz sredstava drugih donatora.

Kako je predviđeno FAO CPF za Bosnu i Hercegovinu 2018-2021, Bosni i Hercegovini su, u okviru prvog strateškog cilja, planirana sredstva u vrijednosti od 943.900 američkih dolara (USD) za Rezultat 1.1.: Integrirani i rodno senzitivni razvoj ruralnih i lokalnih zajednica, te jačanje konkurentnosti malih porodičnih poljoprivrednika u odabranim sektorima.

Za rezultat 1.2: Vještine i znanje poljoprivrednih proizvođača ojačani su povećanim pristupom znanju, informacijskim i komunikacijskim tehnologijama, savjetodavnim uslugama, poljoprivrednim centrima izvrsnosti, u ovom programskom razdoblju rezervirano je 1,2 M USD kao i za Rezultat 1.3: Jačanje kapaciteta organizacija javnog i privatnog sektora za kreiranje i implementaciju nacionalnih politika, strategija i regulatornih okvira koji podržavaju razvoj inkluzivnih i efikasnih poljoprivrednih i prehrambenih sustava, 2,164 milijuna USD.

U okviru drugog strateškog cilja planirani su sljedeći rezultati i sredstva: Rezultat 2.1: Jačanje institucionalnih kapaciteta o agro-ekološkim politikama, održivom upravljanju prirodnim resursima i pristupu financiranju prioritetnih investicija u vezi klimatskih promjena 1,2 milijuna USD, te za Rezultat 2.2: Jačanje kapaciteta lokalnih samouprava za sprečavanje i pripremu za katastrofe kroz implementaciju inkluzivnih multisektorskih aktivnosti za smanjenje rizika od katastrofa koje izgrađuju otpornost zajednica, 348.000 USD.

5.8.1. FAO Opće povjerenstvo za ribarstvo Mediterana – GFCM

Povjerenstvo (*FAO General Fisheries Commission for the Mediterranean - FAO GFCM, Povjerenstvo*) je osnovano u skladu sa odredbama članka XIV ustava FAO, Sporazumom za osnivanje Općeg povjerenstva za ribarstvo Mediterana i nju čine 23 zemlje članice, zajedno sa Europskom unijom. Ciljevi GFCM-a su: promoviranje razvoja, očuvanje, racionalno upravljanje i najbolje korištenje živih resursa, kao i održivi razvoj akvakulture na Mediteranu, Crnom moru i povezanim vodama. Članstvo je otvoreno kako za mediteranske obalne države i regionalne organizacije, tako i za države članice Ujedinjenih naroda čija plovila vrše ribolov u vodama Mediterana.

U suradnji s drugim regionalnim organizacijama za ribarstvo (*Regional Fishery Bodies - RFB*), GFCM je instrument za koordiniranje napora vlada za učinkovito upravljanje ribolovom na regionalnoj razini u skladu sa Kodeksom o odgovornom ribarstvu (*Code of Conduct for Responsible Fisheries - CCRF*). GFCM ima ovlasti da usvoji obvezujuće preporuke za očuvanje i upravljanje ribarstvom putem zone konvencije (*Convention Area*) i igra ključnu ulogu u upravljanju ribolovom u regiji.

Bosna i Hercegovina je u 2016. godini postala neugovorna članica Povjerenstva. Tijekom suradnje u neugovornom odnosu sa ovom organizacijom, BiH je pozvana da se uključi u aktivnosti AdriaMed projekta pod nazivom: „Znanstvena suradnja za potporu odgovornom ribarstvu na Jadranu“. Nakon što je između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i FAO, početkom 2018. godine, zaključen projektni sporazum za implementaciju ovog projekta, BiH koristi tehničku potporu ovog projekta u procesu usklađivanja zakonodavstva u oblasti akvakulture i morskog ribarstva sa Zajedničkom ribarskom politikom EU, kao i sa odredbama i odlukama GFCM-a.

5.9. Međunarodni fond za razvoj poljoprivrede – IFAD

IFAD-ova (*International Fund for Agricultural Development*) strategija pod nazivom: Bosna i Hercegovina – Strateški program prilika zasnovan na rezultatima (*Bosnia and Herzegovina Result Based – Country Strategic Opportunities' programme - RB-COSOP*) odobrena je 2013. godine, za trajanje šestogodišnjeg razdoblja, te je njezino trajanje u 2018. godini produženo do 2021. godine.

Sveobuhvatni razvojni cilj COSOP-a je: omogućiti siromašnim ljudima na selu da kroz kreditna sredstva unaprijede proizvodnju hrane i ostvare prihode. Također, podržavaju se nekomercijalni i komercijalni poljoprivrednici i poljoprivredna poduzeća.

Razvojna orijentacija COSOP ima tri strateška cilja:

1. Organizacije poljoprivrednika (OP) i njihove krovne organizacije su efektivne u pružanju potpore poljoprivrednicima u njihovom prijelazu iz nekomercijalne u komercijalnu poljoprivredu;
2. Klasteri malih poljoprivrednika, OP-a i malih i srednjih poduzeća (MSP) su u mogućnosti pristupiti tehnološkoj inovaciji, poslovnom razvoju i financijskim uslugama kako bi postigli dugoročnu konkurentnost; i
3. Pristup malih poljoprivrednika i poduzetnika van farme tržištima poboljšan je kroz sagrađenu javnu i kolektivnu tržišnu infrastrukturu.

Uz to, rodna (gender) ravnopravnost među spolovima i okolišna održivost pratile bi se kao dva važna isprepletena pitanja.

U FBiH, kao i u RS-u, IFAD preko svoje dvije entitetske jedinice (PCU u Sarajevu i APCU u Banja Luci) trenutačno provodi 2 projekta: RBDP i RCDP.

Projekt razvoja ruralnog poslovanja (*The Rural Business Development Project - RBDP*) je u svojoj završnoj fazi - datum zatvaranja projekta je 30.9.2019. godine. Provedba glavnih aktivnosti u njegove 4 komponente nastavljena je i u 2018. godini:

Komponenta 1: Potpora ruralnom biznisu kroz: a) Jačanje kapaciteta individualnih poljoprivrednih proizvođača; b) Edukaciju i obuku farmera; c) Nabavu i isporuku starter paketa za farmere/članove udruga i opreme za njihove organizacije.

Komponenta 2 : Financiranje ruralnog biznisa za poljoprivrednike i MSP kroz kreditne plasmane za farme i za poduzeća preko komercijalnih banaka i kroz kreditne plasmane preko mikro-kreditnih organizacija.

Komponenta 3 : Ruralna tržišna infrastruktura; implementacija mikro-projekata koji se u cjelosti financiraju iz sredstava OFID-ove pozajmice.

Komponenta 4 : Koordinacija i upravljanje projektima kojim rukovode entitetske jedinice za implementaciju projekata.

Program razvoja ruralne konkurentnosti (*The Rural Competitiveness Development Programme - RCDP*) je sedmi projekt IFAD-a koji je započeo krajem 2017. godine. Realizacija projekta će se odvijati u dva ciklusa od po 5 godina trajanja: 2017-2022. i 2020-2025. godine.

RCDP se provodi kroz dvije komponente koje su komplementarne jedna s drugom:

(i) Omogućavanje okruženja za uključivi razvoj pod-sektora, točnije - platforme sudionika na razini klastera i na razini pod-sektora poboljšavaju koordinaciju lanaca vrijednosti i upravljanje pod-sektorom, usmjeravaju javne politike i ulaganja kako bi se jamčila dugoročna konkurentnost pod-sektora; te odgovarajuće tehničke/stručne i usluge poslovnoga razvoja učinjene su dostupnima na lokalnoj i entitetskoj razini;

(ii) Održivo uključivanje malih poljoprivrednika u uspješne lance vrijednosti, odnosno - poslovni prijedlozi (PP), koji dopuštaju poslovnim partnerima (proizvođačima i agro-biznisu) planirati, koordinirati i vršiti ulaganja koja su od međusobnih koristi, kao glavni instrument projekta i poslovnih partnera PP-a (proizvođača manjega obujma i sakupljača i njihovih organizacija, poduzeća agro-biznisa) za održivi razvoj njihovih zajedničkih poslovanja u odabranim pod-sektorima i lancima vrijednosti. PP-i će također uokviriti potrebe partnera glede razvoja kapaciteta i ulaganja od čega će dio riješiti javna (projektna) sredstva. Veoma siromašni i siromašni poljoprivredni proizvođači, žene i mladi će biti uspješno uvezani u konkurentne i profitabilne lance vrijednosti.

Tijekom 2018. godine, radilo se na uspostavi Klusterskih platformi (Komponenta 1) kao foruma za lobiranje i unapređenje položaja poljoprivrednika i plasmana njihovih proizvoda na tržištu, njihovih organizacija-udruga i zadruga, kao i tržišnih integratora/otkupljivača u pod-sektorima voća, povrća i ljekovitog bilja i šumskih plodova. Program primjenjuje pristup poslovnih planova čija će se realizacija odvijati od proljeća 2019. (nabava početnih paketa za proljetnu sjetvu i opreme).

Projekt razvoja poljoprivrede i ruralnog poduzetništva (*Rural Enterprise and Agricultural Development Project – READP*) dizajniran je 2017. godine i trenutačno je u fazi pregovora i pripreme za potpisivanje.

5.10. Razvojni program Ujedinjenih naroda - UNDP

Aktivnosti Razvojnog programa Ujedinjenih naroda u Bosni i Hercegovini (UNDP BiH) bazirane su na Okviru razvojne pomoći Ujedinjenih naroda u BiH koje je usvojilo Vijeće ministara BiH i na Ciljevima održivog razvoja (*Sustainable Development Goals - SDG*). Kroz svoje djelovanje UNDP BiH sufinancira i implementira programe i projekte u više sektora uključujući i sektore poljoprivrede, prehrambene industrije, te ruralnog razvoja, te na taj način doprinosu unapređenju životnog standarda građana BiH.

Tijekom, 2018. godine, slijedeći projekti su doprinijeli razvoju poljoprivrednog i prehrambenog sektora u BiH:

Projekt Konkurentnost i inovacije – Lokalne strategije razvoja (EU4Business) iz IPA 2016 koji je opisan u sekciji 5.1.2. ovog Izvješća.

Projekt Lokalni integrirani razvoj (LIR) koji ima za cilj doprinijeti unapređenju životnog standarda za više od 100.000 stanovnika u BiH, te kroz suradnju s domaćim vlastima radi na uspostavi mehanizama i resursa potrebnih za socijalni i ekonomski razvoj BiH. Projekt je vrijednosti 6,6 milijuna EUR-a i primarno ga financira Europska unija. Tijekom trogodišnje provedbe projekt djeluje u okviru tri međusobno povezane komponente: i) poboljšanje kapaciteta lokalnih vlasti za bolju javnu upravu, ii) unapređenje usluga putem izgradnje bolje infrastrukture, i iii) stvaranje više prilika za generiranje prihoda za građane.

Tijekom 2018. godine, u okviru projekta LIR proveden je program za razvoj poduzetništva u poljoprivredi i proizvodnji hrane (Agro-Food Start-up). Cilj ove aktivnosti je motiviranje, posebno mladih poduzetnika, stvaranje novih prerađivačkih kapaciteta, povećanje razine prerade poljoprivrednih proizvoda i dodavanje nove vrijednosti. Kao rezultat navedenih aktivnosti, osposobljeno je 14 poduzetnika u poljoprivredi koji su se počeli baviti preradom poljoprivrednih proizvoda na komercijalnoj osnovi.

Pored programa za razvoj poduzetništva u poljoprivredi, Projekt LIR je također podržao i jačanje primarne poljoprivredne proizvodnje kroz potporu podizanju novih nasada, podizanje razine agro-tehničkog znanja kod poljoprivrednih proizvođača kroz savjetodavne usluge, te unapređenje agro-tehničkih uvjeta kroz investicije u protugradne sustave na dugogodišnjim nasadima.

U 2018. godini završena je provedba druge faze Projekta razvoja i suradnje u regiji Birač (BIRAC), zajednička inicijativa UNDP-a, UNICEF-a i UNHCR-a kroz koju je pružena razvojna potpora općinama u regiji Birač, kao i potaknuta međuopćinska i regionalna suradnja u cilju potpore partnerskom pristupu. Projekt većim dijelom financira Vlada Kraljevine Nizozemske u ukupnom iznosu od preko 4,7 milijuna EUR-a. Tijekom tog razdoblja uspostavljena je Lokalna akcijska skupina (LAG) koja uključuje predstavnike javnog, privatnog i nevladinog sektora.

5.11. Stalna radna skupina za regionalni ruralni razvoj zemalja jugoistočne Europe (SWG RRD)

Stalna radna skupina za regionalni ruralni razvoj zemalja jugoistočne Europe (*Regional Rural Development Standing Working Group in South Eastern Europe – SWG RRD*) je regionalna međunarodna međuvladina organizacija čiji su članovi ministarstva poljoprivrede zemalja jugoistočne Europe i predstavlja važan institucionalni okvir za suradnju u oblasti politike poljoprivrede i ruralnog razvoja. Glavni cilj SWG skupine je uspostava suradnje i dugoročno stabilnih veza između kreatora politika i istraživačkih institucija, kao i pojedinačnih istraživača koji se bave analizom poljoprivrednih politika i njihovog utjecaja na poljoprivredni sektor i ruralni razvoj u jugoistočnoj Europi.

U navedenoj organizaciji, Bosnu i Hercegovinu predstavljaju ministri Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine, Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva Republike Srpske i Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodnog gospodarstva i šumarstva i imenovani delegati i relevantni službenici tih institucija.

Implementacija inicijativa i ciljeva u 2018. godini je bazirana je na SWG Strateškom i operativnom planu za razdoblje 2016-2020 (*SWG Strategic and Operational Plan – SOP for the midterm period 2016-2020*), te su u 2018. godini implementirani i završeni slijedeći projekti:

- „Ruralni razvoj kroz integrirano upravljanje šumama i vodnim resursima u zemljama jugoistočne Europe (LEIWW)“, Komponenta: Očuvanje agro-biodiverziteta u zemljama jugoistočne Europe: listopad 2015 - kolovoz 2018; GIZ

- „Ruralni razvoj kroz integrirano upravljanje šumama i vodnim resursima u zemljama jugoistočne Europe (LEIWW): Komponenta: Kvalifikacija, reintegracija i (samo)zapošljavanje iz ruralne perspektive“, srpanj 2017 – kolovoz 2018; GIZ
- „Regionalna suradnja i umrežavanje u području poljoprivrede, ruralnog i privrednog razvoja prekograničnih područja“, prosinac 2017 – prosinac 2018; EK
- „Razvoj tržišta zemljišta i pristup malih farmi zemljištu u pred-pristupnim zemljama” (LMSF-AC) studeni 2017 – rujan 2018; EC JRC IPTS
- „Razvoj poljoprivredne politike i proces približavanja EU u zemljama zapadnog Balkana (APDAP-WB)” prosinac 2017 – rujan 2018; EC JRC IPTS

Projekti regionalnog karaktera koji su započeti u 2018. godini su:

- „Potpora gospodarskoj diverzifikaciji ruralnih područja u jugoistočnoj Europi“ (SEDRA), rujan 2018 - lipanj 2021; GIZ
- „Olakšavanje razmjene putem savjeta o usklađenim propisima o vinu u svim zemljama zapadnog Balkana” studeni 2018 - listopad 2021, kojeg financira Federalno ministarstvo prehrane i poljoprivrede Savezne Republike Njemačke (BMEL)
- „Program za izgradnju kapaciteta za savjetodavne usluge na zapadnom Balkanu za potporu sudjelovanju u IPARD pozivima” ožujak 2019 - travanj 2020; Srednjoeuropska inicijativa (CEI)

Tijekom prethodne godine, u organizaciji Stalne radne skupine za regionalni ruralni razvoj, održan je redovan godišnji Forum poljoprivredne politike od 17. do 18. listopada 2018. godine na Jahorini, u suradnji sa Ministarstvom, gdje je usvojena Jahorinska Agenda. Osim Foruma, 15. studenog 2018. godine održan je i godišnji radni sastanak ministara poljoprivrede jugoistočne Europe u Strugi, Republika Sjeverna Makedonija, gdje je predstavljena Jahorinska Agenda i usvojena je Struga Deklaracija 2018: „Regionalna suradnja za održivi rast i ekonomski prosperitet u jugoistočnoj Europi“. Ovo je pružilo izuzetnu platformu za širenje projektnih rezultata i naučenih lekcija, kao i za podizanje svijesti donositelja odluka i šire javnosti na najefikasniji način.

6. Preporuke i zapažanja

Generalna preporuka za donatore kojima je u fokusu Bosna i Hercegovina i sektor poljoprivrede i ruralnog razvoja bi bila da svoje aktivnosti usmjere, prije svega, na pomoć u ispunjavanju prioriteta koji su definirani strateškim dokumentima u ovoj oblasti (kako je naprijed navedeno) kao i prioriteta i preporuka Europskog povjerenstva, a sve u kontekstu ispunjavanja obveza iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Bosne i Hercegovine i Europske unije.

6.1. Preporuke Europskog povjerenstva

Najvažnije preporuke EP za BiH sa sastanka Pododbora za poljoprivredu i ribarstvo koji je održan 25.10.2018. godine odnosile su se na:

- Jačanje trgovinske statistike za poljoprivredne i ribarske proizvode s režimom EU;
- Daljnje jačanje administrativnih kapaciteta i resursa s ciljem bolje pripremljenosti i postepenog približavanja Zajedničkoj poljoprivrednoj politici (ZPP) EU;
- Osiguranje zajedničke koordinirane i koherentne provedbe SPRR, kroz ciljano korištenje očekivanih sredstava u skladu s glavnim načelima ZPP-a, kao i učinkovit i redovan monitoring i izvješćivanje na svim razinama.
- Postizanje dogovora o pravnom okviru za provedbu poljoprivrednog popisa;
- Usklađivanje zakonodavstva o vinu i organskoj proizvodnji sa EU zakonodavstvom kao i zakonodavstva u području zaštite nacionalnih zemljopisnih oznaka;
- Ostvariti napredak u uspostavi i unapređivanju poljoprivrednih informacijskih sustava, osiguravajući njihovo usklađivanje na razini cijele države;

- U oblasti ribarstva pokrenuti aktivnosti na izradi strateškog dokumenta i akcijskog plana o ribarstvu i nastojati uskladiti svoje zakonodavstvo s *acquis*-em u području ribarstva i akvakulture, te ojačati BH administrativne kapacitete u ovoj oblasti;
- Ojačati napore na usklađivanju s *acquis*-em i poboljšati i institucionalne kapacitete (posebno fitosanitarnih inspekcija i laboratorija); izgraditi i održavati pouzdan i održiv sustav za poboljšanje kontrole bolesti životinja u oblasti sigurnosti hrane uključujuću veterinarska i fitosanitarna pitanja i sl.

Posebno je naglašena važnost usklađenosti entitetskih zakona sa zakonima na državnoj razini.

6.2. Preporuke sa sastanka informiranja donatora 2018. godine

Na jedanaestom sastanku informiranja donatora u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja, koji je održan u svibnju 2018. godine, istaknuti su prioritetni pravci djelovanja donatora i kreditora za sektor poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja u narednom razdoblju koji će pomoći Bosni i Hercegovini u provedbi reformi i ispunjavanju kriterija za EU članstvo:

1. Potpora implementaciji prioriteta – strateških ciljeva Strateškog plana ruralnog razvoja Bosne i Hercegovine (2018-2021) - Okvirni dokument.
2. Intenziviranje suradnje između Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, kao koordinirajuće institucije u sektoru poljoprivrede i ruralnog razvoja, i donatora u cilju izbjegavanja preklapanja i dupliranja međunarodne pomoći.
3. Jačanje kapaciteta mjerodavnih institucija svih razina vlasti za strateško planiranje, analitiku, praćenje učinka politika u sektoru, koordinaciju donatora, te izrade legislative u skladu sa *acquis*-om.

6.3. Zapažanja

Nakon usvajanja Strateškog plana ruralnog razvoja BiH (2018-2021) – okvirni dokument, tijekom 2018. godine je otvorena mogućnost programiranja za oblast poljoprivrede čime je zaustavljen nepovoljan trend gubljenja pretpristupnih sredstava namijenjenih poljoprivredi i razvoju ruralnih područja, koja je trajala od početka IPA II paketa, tj. od 2014. godine, praktično od same uspostave fonda.

Zbog veoma zahtjevnih obveza koje čekaju poljoprivredu tijekom cijelog pretpristupnog razdoblja, naredni koraci u koordinaciji donatorske potpore sektoru poljoprivrede i ruralnog razvoja, trebaju biti usmjereni i u pravcu poboljšanja administrativnih kapaciteta i ojačavanja ljudskih resursa, radi što bolje pripremljenosti postepenog preuzimanja i usklađivanja sa Zajedničkom poljoprivrednom politikom Europske unije (ZPP), uključujući i iznalaženje modela IPARD implementacijske strukture i njene uspostave kako bi sredstva iz narednog IPA III programa u razdoblju 2021-2027. godine bila dostupna sektoru poljoprivrede i razvoju ruralnih područja. Ovo je veoma važno naglasiti, jer je izostanak korištenja IPARD sredstava iz Instrumenta za predpristupnu pomoć Europske unije u sektoru poljoprivrede već ostavio vidljiv trag. Zbog izostanka tehničke pomoći, nedovoljno su izgrađeni institucionalni kapaciteti u poljoprivrednom sektoru na svim razinama vlasti u BiH, a pored otežane mogućnosti za praćenje promjena u zakonodavstvu EU, bez tehničke potpore gubi se i mreža suradnje, kako sa zemljama EU, tako i zemljama iz regije, koje ubrzanim tempom preuzimaju propise i uspostavljaju potrebne strukture jednoj od najzahtjevnijih oblasti europskog zakonodavstva (poglavlje 11).

Primjenom mjera Zajedničke poljoprivredne politike u zemljama EU, naročita pažnja se poklanja obnovi i razvoju ruralnih područja, očuvanju kulturnog blaga i tradicionalnih vrijednosti. Značajna sredstva su izdvojena za potpore ruralnom razvoju, uključujući potporu razvoja seoskog turizma, obnovu tradicionalnih zanata, poboljšanje infrastrukture, kao i promociju autohtonih poljoprivrednih proizvoda. Neispunjavanje uvjeta za korištenje tehničke pomoći Europske unije u sektoru poljoprivrede i prerade poljoprivrednih proizvoda za posljedicu ima pad konkurentnosti poljoprivrednog sektora, te otežan izvoz poljoprivrednih proizvoda.

Imajući u vidu da je usvojen cjelodržavni strateški dokument za sektor poljoprivrede i ruralnog razvoja, i na temelju toga programirana potpora iz fonda IPA II, daje realnu nadu da će Bosna i Hercegovina u narednom razdoblju uspjeti da izvrši potrebne reforme, uspostavi i ojača potrebne institucionalne strukture i prilagodi svoju poljoprivredu zahtjevima EU tržišta.

Polazeći od naprijed navedenog, predlaže se Vijeću ministara Bosne i Hercegovine da, nakon razmatranja Izvješća o međunarodnoj pomoći za sektor poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja 2018. u Bosni i Hercegovini, donese slijedeće

Zaključke:

1. Usvaja se Izvješće o međunarodnoj pomoći za sektor poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja 2018. u Bosni i Hercegovini.
2. Zadužuje se Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine da, u suradnji sa članovima Radne skupine za planiranje i koordinaciju međunarodne pomoći u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja u Bosni i Hercegovini, nastavi sa aktivnostima planiranja i koordinacije međunarodne pomoći u navedenoj oblasti.

7. Prilozi

Prilog 1.

KORIŠTENJE TAIEX INSTRUMENTA TEHNIČKE POMOĆI EUROPSKE UNIJE U BOSNI I HERCEGOVINI U 2018. GODINI

U tijeku 2018. godine u Bosni i Hercegovini je organizirano i održano više aktivnosti u okviru TAIEX instrumenta. Predstavnici institucija Bosne i Hercegovine mjerodavnih za poglavlja 11,12 i 13 *acquis*-a su tijekom 2018. godine organizirali i sudjelovali u pet ekspertskih misija, petnaest radionica i tri studijske posjete zemljama Europske unije.

- Poljoprivreda, ruralni razvoj i ribarstvo
 - Radionica: Praktična iskustva od pretpristupnog razdoblja do stjecanja članstva u sektoru poljoprivrede, 26 – 27. veljače 2018, Teslić
 - Ekspertska misija: Paneli za organoleptičku analizu maslinovog ulja, Mostar, Žitomislići, 12 – 16. ožujka 2018, Ljubuški
 - Studijska posjeta: Zaštita zemljopisnih oznaka (PGI), Zaštita oznaka podrijetla (PDO) i tradicionalnih oznaka zaštićenog podrijetla (TSG) za hranu, 12-16.11.2018. godine, Bolonja, Firenca, Rim, Parma, Republika Italija
 - Radionica: Funkcioniranje Baze računovodstvenih podataka na farmi (Farm Accountancy Data Network - FADN) 24-25.05.2018. godine, Sarajevo
 - Višekorisićka radionica: Mogućnosti za male farmere na zapadnom Balkanu i Turskoj, 25-26.04.2018. godine, Cluj-Napoca, Rumunija
 - Višekorisićka radionica: Sektor ruralnog turizma u kontekstu IPARD-a, 25-26.09.2018. godine, Çanakkale, Republika Turska

- Sigurnost hrane i fitosanitarna politika
 - Ekspertska misija: Upravljanje rizikom i procjena u oblasti sigurnosti hrane, 12-16.02.2018. godine, Banja Luka
 - Radionica: Zaštita biljnih sorti i prava oplemenjivača biljaka, 05-06.3.2018. godine, Banja Luka
 - Višekorisićka radionica: Upravljanje zdravljem životinja, 08-09.3.2018. godine, Sofija, Republika Bugarska
 - Ekspertska misija: Poboljšanje administrativne sposobnosti za procjenu dosijea za sredstva za zaštitu bilja, 13-15.03.2018. godine, Sarajevo
 - Ekspertska misija: Identifikacija, registracija i kontrola kretanja životinja, 26-27.3.2018. godine, Banja Luka
 - Radionica: Kontrola proizvoda za zaštitu bilja nakon registracije u okviru integriranog upravljanja štetoćinama, 26-27.3.2018. godine, Sarajevo
 - Studijska posjeta: Registracija sorti voća i vinove loze, 16-20.4.2018. godine, Ravenna, Conegliano, Rome, Republika Italija
 - Radionica: Karantinski režim za uvoz sa posebnim fokusom na sadni materijal i citrus, 25-26.4.2018. godine, Banja Luka
 - Višekorisićka radionica: Bjesnilo, 13-14.6.2018. godine, Uccle, Belgija
 - Radionica: Proizvodnja ovčjeg i kozjeg mesa, 16-17.7.2018. godine, Teslić
 - Višekorisićka radionica: Službene mjere nadzora i kontrole bolesti Dorée fitoplazme vinove loze, 11-13.9.2018. godine, Podgorica, Crna Gora

- Studijska posjeta: Karantinski režim za uvoz sadnog materijala i citrusa, 17-20.9.2018. godine, Corinth, Athens, Grčka
- Radionica: Priprema zvaničnih kontrolnih planova na temelju analize rizika, 27-28.9.2018. godine, Banja Luka
- Radionica: Proizvodi za zaštitu bilja i vođenje evidencije, 11-12.12.2018. godine, Sarajevo
- Radionica: Implementacija higijenskog paketa, 18-19.12.2018. godine, Mostar
- Ribarstvo
 - Ekspertska misija: Prikupljanje podataka u ribarstvu, 22-26.01.2018. godine, Sarajevo
 - Višekorisićka radionica: Implementacija Malteške MedFish4ever Deklaracije, 23-24.5.2018. godine, Tirana, Albanija

BTSF 2018 - BOSNA I HERCEGOVINA

U okviru treninga „Bolja obuka za sigurniju hranu“ (*Better Training for Safer Food - BTSF*) u organizaciji Europskog povjerenstva, predstavnici Bosne i Hercegovine su sudjelovali na slijedećim događajima:

- Sigurnost hrane
 - Zakonodavstvo EU o hrani za životinje, 22–26.1.2018. godine, Valencia, Španjolska
 - EU pravila o higijeni i audit HACCP, 13. – 15.3.2018. godine, Porto, Portugal
 - Antimikrobna rezistencija, 19-22.3.2018. godine, Zagreb, Hrvatska
 - Antimikrobna rezistencija, 28 – 31.5.2018. godine, Madrid, Španjolska
 - Mikrobiološki kriteriji, 3– 6.7.2018. godine, Bruxelles, Belgija
 - Higijena hrane i fleksibilnost, 12-16.11.2018. godine, Torino, Italija
 - Antimikrobna rezistencija, 12 – 15.11.2018. godine, Sofija, Bugarska
 - Bolesti koje se prenose hranom, 20- 23.11.2018. godine, Barcelona, Španjolska
 - Mikrobiološki kriteriji i zoonoze, 27-30.11.2018. godine, Venecija, Italija
 - Sustavi audita i internog audita, 26-30.11.2018 , Barcelona, Španjolska.
- Veterinarska oblast
 - Kontrola nusproizvoda životinjskog podrijetla na graničnim veterinarskim prijelazima - Pariz, Francuska, ožujak 2018. godine
 - Upravljanje bolestima koje se prenose hranom - Riga, Latvija, travanj 2018. godine
 - Dobrobit životinja za vrijeme transporta - Poznan, Poljska, svibanj 2018. godine
 - Dobrobit u uzgoju svinja - Malmo, Švedska, svibanj 2018. godine
 - Dobrobit životinja za vrijeme klanja i usmrćivanja - Solun, Grčka, listopad 2018. godine
 - Nekomercijalno kretanje pasa i mačaka - Athens, Grčka, listopad 2018. godine
 - Dobrobit životinja kod peradi koje se drže za proizvodnju mesa - Malmo, Švedska, studeni 2018. godine
 - HACCP - Amsterdam, Nizozemska, studeni 2018. godine
 - Nekomercijalno kretanje pasa i mačaka - Malaga, Španjolska, studeni 2018. godine
- Fitosanitarna oblast
 - TK 11 Obuka za inspekciju i kalibriranje opreme za primjenu pesticida u profesionalnoj uporabi, 10-13.4.2018. godine, Barcelona, Španjolska
 - Nadzor i upravljanje kod izbijanja epidemije – hortikultura, 28.5-01.6.2018. godine, Bari, Italija,
 - TK 10: Drvni ambalažni materijal, 07-10.5. i 03-06.9.2018. godine, Tallinn, Estonija,
 - Ankete o zdravlju biljaka - nove sesije 2018, 12-15.11.2018. godine, Bari, Italija

**LISTA PROJEKATA U OBLASTI POLJOPRIVREDE, PREHRANE I RURALNOG RAZVOJA U
BOSNI I HERCEGOVINI U 2018. GODINI**

	Naziv projekta	Financiranje - sufinanciranje	Razdoblje	Vrijednost (EUR)
1.	Projekt razvoja ruralnog poslovanja (RBDP)	IFAD, kredit	2014-2019.	26.700.000
2.	Program razvoja ruralne konkurentnosti (RCDP)	IFAD, kredit	2017-2022. 2020-2025.	54.290.000
3.	Projekt razvoja navodnjavanja (IDP)	WB, kredit	2013-2019.	28.620.000
4.	Projekt hitnog oporavka od poplava (FERP)	WB, kredit	2014-2018.	88.327.000
5.	Konkurentnost i inovacije: Lokalne razvojne strategije	EU	2018-2022.	16.100.000
6.	IPA 2012 „Tehnička pomoć u oblasti upravljanja nusproizvodima životinjskog podrijetla i životinjskim otpadom u BiH“	EU	2016-2018.	1.670.000
7.	EU potpora za nabavu i distribuciju mamaca sa cjepivom protiv bjesnila za akcije cijepjenja za jesen 2017. i proljeće 2018. godine u BiH	EU	2017-2018.	1.090.000
8.	Tehnička pomoć u koordinaciji programa kontrole i iskorjenjivanja bolesti životinja u BiH - Faza III	EU	2017-2019.	590.000
9.	Lokalni integrirani razvoj (LIR)	EU/UNDP	2016-2019.	6.600.000
10.	Nabava cjepiva protiv bolesti kvrgave kože	Kraljevina Švedska	2016-2018.	273.000
11.	Projekt lokalni integrirani razvoj (LIR)	UNDP/Švicarska	2017-2021.	7.470.000
12.	Projekt razvoja i suradnje u regiji Birač (BIRAC) Faze I i II	Nizozemska/UNDP / općine	2013-2018.	4.720.000
13.	USAID/Sweden FARMA II	USAID/Švedska	2016-2021.	15.973.000
14.	Partnerstvo za razvoj agrobiznisa	USAID/privatni sektor	2015-2020.	373.190
15.	Pilot akcije za poljoprivredni razvoj i revitalizaciju teritorija u BiH – III faza	Republika Italija	2017-2018.	280.000
16.	Jačanje fitosanitarnih standarda u Bosni i Hercegovini u skladu sa EU	Republika Italija	2017-2018.	150.000
17.	Projekt za izgradnju povjerenja kroz ruralni razvoj	Japan/JICA	2014-2022.	700.000
18.	Unapređenje sustava sigurnosti hrane u Bosni i Hercegovini sa komponentama - Potpora uspostavi funkcionalnog sustava kontrole pesticida i gnojiva, te integralne zaštite bilja - Potpora uspostavi sustava službenog uzorkovanja za salmonelu - Potpora uspostavi pilot sustava za kontrolu aditiva u hrani	R. Češka/CzDA	2017-2019.	2.000.000
19.	Povećanje prihoda ugroženih porodica putem intenzivne hortikulture na području općine Tešanj	R. Češka/CzDA	2016 – 2018.	398.922
20.	Potpota tradicionalnoj proizvodnji Livanjskog sira	R. Češka/CzDA	2015-2018.	396.667
21.	Povećanje kvalitete i kvantiteta mlijeka u Brčko Distriktu	R. Češka/CzDA	2016-2018.	487.733
22.	Potpota pripremana za planiranje i provedbu pilot projekta ruralnog razvoja u zajednici na području Livna (Kanton 10)	FAO/Mađarska	2016-2018.	460.000